

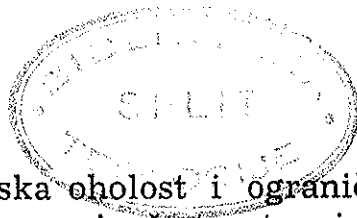
PSALMI NAŠI SVAKIDAŠNJI

U ovom članku fr. S. Vasilj dotiče jedan problem koji je osjetljiv, ali stvaran. U našem časoslovu uz divne i razumljive stihove psalama ima i teško shvatljivih. Tu se osobito misli na proklinjačke psalme i na one koji nejasno izražavaju (kršćansku) nadu u vječni život. Znade se da su priređivači obnovljenog časoslova o tome vodili računa (usp. Opća uredba Liturgije časova, br. 126 — 135). Neki su narodi u priređivanju časoslova za svoje vjernike vodili još više računa o tom pitanju (npr. Francuzi). Imali su pred očima osjetljivost molitelja (časoslov se preporuča i običnim vjernicima). Smatramo stoga da je dobro što se o tom pitanju raspravlja na stranicama naše revije. U jednom budućem izdanju časoslova o tome će se zacijelo povesti računa i kod nas. — Nap. ur.

Opći pogled na Bibliju

Naše poimanje Biblije i materijalnog svemira kao da je imalo istu sudbinu, isti razvojni put. Početna i temeljna spoznaja u slučaju Biblije glasila je: Biblija je riječ Božja, a u slučaju svemira: svemir je djelo Božje. Ali na pitanje: kako je Biblija riječ Božja i kako je svemir djelo Božje, stoljeća su i stoljeća kušala dati odgovore. Sad jedan, sad drugi, od kojih su neki komplementarni, drugi protuslovni, a mnogo ih je bilo koji su ostali nesigurno zamuckivanje i vrćenje u krugu. Od mitološke predodžbe da Bog povremeno pušta kišu iz golemog nebeskog spremišta i da zvijezde stoje čvrsto prikovane na nebeski svod, kako bi nam osvjetljavale noć, do današnje slike svemira i funkcioniranja njegovih sastavnih dijelova prevaljen je golem put. Ni svemir u svojoj ljepoti ni Bog u svojoj sili nije ništa izgubio u svjetlu novih spoznaja. Što više: svemir nam se ukazao beskrajno ljepšim, a mudrost i sila Božja neizrecivo većim.

Ali ni svemir Biblije nije prešao manji put u našim poimanjima. U oba slučaja na početku je djelovala ista slabost: u slučaju Biblije svaka je riječ u njoj bila jednako sveta i jednako važna, a u slučaju materijalnog svemira Bog je u svakoj i najmanjoj jedinki neposredno i osobno djelovao. Ali svijet je Biblije mnogo složeniji i zamršeniji od materijalnog svemira, zato su tu nastajale mnogo veće napetosti, komplikacije i sukobi. Materijalni je svemir jednoslojna kategorija i sav dostupan čovjekovu zapažanju i iskustvu, dočim je Biblija svijet složen od naravnih i nadnaravnih elemenata, gdje nadnaravni zahtijevaju i druga svjetla i druge pristupe i druge metode. Ne mogavši na vrijeme razlučiti jedne elemnte od drugih, nadnaravne od naravnih, ne shvaćajući jedini CILJ riječi Božje u Bibliji: nadnaravno spasenje čovjeka, Crkva je u nekoliko tragičnih slučajeva u ime Božje riječi u Bibliji htjela blo-

kirati Božju istinu u svemiru. A kad se ljudska oholost i ograničenost nađu zajedno na posvećenim prostorima, njihova je štetnost neizmjerljiva. Da su Galilejevi suci imali istinit pristup prema Bibliji, ne bi im palo na pamet ometati prodor ljudske misli u tajne svijeta, ali bi se, vjerojatno, svijet zadnjih pet stoljeća drugačije razvijao, i Crkva ne bi toliko vremena bila ekskomunicirana s prostora znanosti i kulture. I ne bi riječ Objave kod toliko velikih umova bila na istoj cijeni kao i prastare mitološke bajke i pobožne srednjovjekovne legende.

Međutim, riječ Božja u Bibliji nije dopustila da bude zarobljena ljudskom ograničenošću. Zato se rodila spoznaja da se u Bibliji pored riječi Božje nalazi i čisto ljudska riječ, koja postoji i djeluje na svoj vlastiti način i po svojim vlastitim zakonima. Iz ove elementarne spoznaje izvedeni su veliki izvodi i zaključci. Kao prvi: Biblija nije riječ o istinama prirodnog reda, jer su sve te ostavljene naravnom razumu i čisto ljudskom naporu. Biblija je riječ Objave koja čovjeka rasvjetljuje na onim prostorima kamo njegov um silom naravnog svjetla ne dopire. Na putu tih napora i napredovanja konstitucija Drugog vatikanskog sabora »Verbum Dei« napravila je u isto doba i odlučan zaokret i golem korak.

Međutim, u praksi još postoje kolebanje i djeluju nesigurnosti. Iako se stvarno i formalno priznavao napredak Objave, tako da osvjetljenja Starog zavjeta prema sjaju što smo ga primili u Novom izgledaju kao daleka najava zore prema svjetlu podneva, još uvijek kriva shvaćanja unose zabunu, pa i nemir. Čak i danas nakon Drugog vatikanskog neki teolozi u ime nejasnih pa i netočnih poimanja iz Staroga zavjeta niječu besmrtnost i supstancijalnost duše, uskrsnuće tijela i život vječni. To je isto kao kad bismo u ime slabašnih svijeća lojanica nijekali postojanje i rasvjetu golemih električnih centrala. Istina, isti je Duh Božji na djelu i u Novom i u Starom zavjetu, ali njegovo DJELO u jednom i u drugom slučaju nije isto. Duh je lagano i postupno na putu općeg razvoja svijeta zahvaćao čovjeka i posebno Izraela otkrivajući mu »u zagonetki« i potrebu spasenja i nejasni lik Spasitelja. Ali to zahvaćanje i prožimanje još je daleko od punine koja se očitovala u Isusu Kristu, a onda na Apostolima i Crkvi. Proročka misao Staroga zavjeta još uvijek je na zemlji ili samo malo iznad nje. Zato, uz slabašne zrake s Neba, još uvijek se kreće u naravnim kategorijama opstojanja. Stoga, koliko god nam Stari zavjet bio svet i drag, on je, izoliran u sebi, i manje svet i manje savršen od Novog. On je u stvari nešto kao pripremanje terena za veliku građevinu. Pripremanje je terena važno, ali se stanovati može samo u kući gotovoj.

Jedan prijedlog

Ovdje bi trebalo iznijeti jedan posve konkretan prijedlog za upotrebu Psalama u našoj današnjoj molitvi. Jedne bi (stručnjake) ovaj

prijedlog mogao iritirati, jer dolazi od nestručnjaka. Druge bi mogao sablazniti, jer će im izgledati kao nepotrebno i svetogdrno amputiranje biblijskih tekstova. Pa ipak, vjerujem, da će prijedlog dirnuti u žicu za koju svi osjećamo da nije posve dobro naštimana, a da bi se dala jenostavno naštirati.

I prije dok smo časoslov molili na latinskom, a pogotovo sad kad ga molimo na hrvatskom i bolje ga razumijemo, često smo se spotali o neke stvari. Te spotali smo kušali ublažiti, zaobići, riješiti na razne načine, a najviše kojekakvim metaforama i akomodacijama. Pa ipak uvijek smo intimno bili uvjereni da su naša »rješenja« vještačke transpozicije, a stvarni i povjesni smisao je nešto drugo od onog što mi kušamo vidjeti, doživjeti. Dok Psalmist grmi i ječi proklinjući svoje neprijatelje, dok plamti od želje za osvetom, mi smo uvijek htjeli nekamo kliznuti s tih mjesta, transponirajući te gorke i prizemne ljudske osjećaje u sferu borbe između Boga i sotone, između Crkve i tvrdokornih protivnika njezine spasiteljske misije. I dobro je da smo tako činili, jer je neke bez tih umjetnih zahvata i nemoguće moliti. Ali postoji i drugo rješenje.

Nećemo se sablazniti ako kažemo da je Psalmist vjernik svoga vremena i svoga Saveza. Ako i pripravlja put općem spasenju i Spasitelju, on je daleko od toga da bi bio zahvaćen totalnom i sveobuhvatnom ljubavlju, kakva nam se objavila u Isusu Krisu i koju Krist želi posredstvom Crkve i svojim Svetim Duhom komunicirati svakom čovjeku. Jenostavno rečeno: svaki psalam niti u cjelini niti u pojedinim dijelovima naprosto ne moramo uzeti u svoj molitveni fond. Možda to nekom izgleda kao blasfemija. Ali zašto bi to bila blasfemija? Mi i u drugim knjigama Staroga zavjeta, a da i ne govorimo o Novom, vidimo i Božje djelo i Božju riječ, pa ipak ne činimo nikakve blasfemije niti pravimo uvredu tim knjigama što ih ne upotrebljavamo kao molitvene obrasce. To, dakle, nije diranje u psalme kao povijesnu tvorevinu i nadahnuti materijal, kao što nije nikakvo amputiranje ni krnjenje evanđeoskih i Pavlovih tekstova to što ih uzimljemo u časoslovu za »Kratka čitanja« i »Kratke otpjeve«.

Pojedinačne primjedbe

U psalmu 3, redak 8 Psalmist moli: »Ustani, Gospodine, Spasi me, o Bože moj! Ti udaraš po obrazu sve neprijatelje moje, opakima zube razbijaš.«

Ovo je molitva starozavjetnog pravednika, ali ne i evanđeoskog. Nema kršćanina, koji to imalo jest, koji bi molio da Bog razbije zube njegovim neprijateljima. Krist nam izričito zapovijeda da se molimo za svoje neprijatelje (Mt 6, 45). Zato smo ovaj stih uvijek kušali shvatiti na nekoj višoj, nadnaravnoj razini. No, zašto praviti te umjetne trans-

pozicije prepuštajući se raznim subjektivnim improvizacijama, kad ih naprosto možemo preskočiti? Nećemo reći da je Psalmist na taj način vrijeđao Boga, kao što ni malo dijete ne vrijeđa svoje roditelje izgovarajući neke riječi kojima ne pozna pravi i stvarni domašaj.

U psalmu 5. Psalmist teškim očima gleda svoje dušmane, ali jer su to istodobno i Božji dušmani. Preko takvih slučajeva možemo prijeći mirno i moliti ih u cjelini.

Psalam 6. pjeva: »Vrati se, Gospodine, dušu mi izbavi, spasi me radi svoje dobrote: jer među mrtvima tko te se sjeća, u Podzemlju tko ti hvale pjeva?«

Navedeni tekst očito svjedoči da je Psalmist imao ne samo nepotpunu, nego i krivu sliku zagrobnog života. Evandjelje uči vrlo, vrlo dugačije. To učenje je zapravo jezgra Radosne vijesti. I zašto onda neprestano ponavljati tmurni uzdah nejasne i nesigurne vjere, kad istinu poznamo drugačijom i beskrajno radosnom!

»Ustani, Gospodine, u svom gnjevu, digni se na bijes tlačitelja mojih... o Gospodine, dosudi mi pravo po mojoj pravednosti i po nevinosti koja je u meni!« (Ps 7, 7—9).

Gnjev protiv neprijatelja i osjećaj velike pravednosti ne uklapaju se u duh kojim diše Evandjelje. Pravednik Novoga zavjeta što je stvarno pravedniji, on je uvijek i ponizniji i s manje osjećaja svoje pravednosti i nevinosti. I nije samo sv. Franjo sebe smatrao velikim grešnikom, nego i toliki drugi sveci i pravednici. Njihovi iskazi nisu neka namještena i lažna poniznost, nego samosagledavanje u jednom višem osvjetljenju milosti koja im je govorila kao i sv. Pavlu: »Što imaš da nisi primio? A ako si primio, što se dičiš kao da nisi primio?« (1 Kor 4, 7).

Psalam 9. s jedne strane ne pridonosi ništa ni emotivnom ni misaonom fondu Psalmiste, a s druge strane pun je »obračuna« s njegovim dušmanima, zato bi mogao izostati iz svakodnevne molitvene upotrebe. Pa ipak ne bi trebalo u njemu predvidjeti jednu izvanredno finu psihološku opservaciju, kako se »grešnik spleo u svoja djela« (r. 17 - b).

»Istraži mi srce, pohodi noću, ognjem me iskušaj, ali u meni nećeš naći bezakonja. Ne zgriješiše usta moja kao što griješe ljudi: po riječima usta tvojih čuvah putove Zakona. Korak mi čvrsto prionu za tvoje staze, ne zasta mi noga na putima tvojim« (Ps 17, 3b—5). Ovako je mogao moliti samo jedan: Isus Krist. Da je i Psalmist mogao ovako moliti, to nam je gotovo tajna. Mi se ne usuđujemo izgovoriti ove riječi kao svoje osjećaje i doživljaje. Kad bismo tim tvrdnjama dodali negaciju, tek bismo ih onda osjetili svojima. Psalam je i sadržajno i emocionalno vrlo blizak Ps 7. Svijest tako superiorne i čvrste pravednosti ne uklapa se u svijest kršćanina, koji trajno moli da ga Bog oslobodi grijeha i griješne napasti i koji zna »da je duh voljan, ali je tijelo slabo« (Mt 26, 41).

»Iz nosnica mu (Bogu) dim se diže, iz usta mu oganj liznu, ugljeglje živo od njega plamsa« (Ps 18 (17), 9). Ova primitivna groteska bliža je

mitološkoj plastici nego nekom prihvatljivom antropomorfizmu. Svijet, i ovaj posve crkveni, koji stupa na pozornicu imat će mnogo manje respekta prema ovakvim plastikama, makar one bile biblijske. On će se teško s osjećajem molitve uživljavati u ovakve groteske.

»S ljudima opakim ja ne sjedim i ne svraćam podlima. Mrsko mi je društvo zlotvora i s bezbošcima sjesti ne želim« (Ps 26 (25), 4—5). Iz istih razloga kao i psalmi 7, 17 (16) i ovaj dvostih može se ispustiti iz molitvene upotrebe.

Psalam 29 (28), ma koliko pjesnički bio svjež, u stvari je refleks jednog jako primitivnog poimanja Boga, pa bi kao takav bez štete mogao ostati van našeg svakodnevnog psaliranja.

U 30 (29) psalmu, kao i u više drugih psalama, sretamo imenicu pobožnik. Čini mi se da ta riječ u narodu ima pomalo podrugljiv prizvuk, pa bi je trebalo zamjeniti nekom podesnijom.

Bez potpune slike o čovjeku i njegovu zagrobnom životu Psalmist izriče neke tvrdnje koje su teološki neprihvatljive: »Tko misli na uboga i slaba, Gospodin će mu dati sreću na Zemlji« (Ps 41, 2—3). Možda će teolog ovu netočnost lakše »predvidjeti«, ali današnji vjernik neteolog oštro se spotiče o takve tvrdnje. Zapravo bi i današnji vjernik želio da to bude tako, ali on vidi da nije, zato još teže podnosi takva uvjeravanja u tekstu Biblije. A jedna bogatija pobožnost koju Crkva nosi u sebi kao svoju veliku nadu sigurno će u kudikamo većoj mjeri uključivati i vjernike lajike u moljenju psalama.

Psalam 44, 18—20 opet donosi tipičnu molitvu starozavjetnog pravednika. Nabrajajući razne nevolje koje su stigle Božji narod pjesnik zaključuje: »Sve nas to snađe iako te nismo zaboravili niti povrijedili Saveza tvoga, niti nam se srce odmetnulo od tebe, niti nam je noga s tvoje skrenula staze«. — Mi bismo ipak nekako radije molili ovako: Sve nas to snađe, jer smo te zaboravili i povrijedili tvoj Savez, jer nam se srce odmetnulo od tebe i noga nam skrenula s tvoje staze. Ovakve prepjeve ima pravo svatko privatno sam za sebe praviti, ali u službene psalterije ti prepjevi sigurno neće ulaziti.

U psalmu 49, 15 opet se sretamo s poimanjem zagrobnog života koje je bliže mitologijama onoga vremena nego punoj Objavi Novoga zavjeta: »Poput stada redaju se u Podzemlju (bezbožnici), smrt im je pastir, a dobri njima vladaju. Njihova će lika brzo nestati, Podzemlje će im biti postojbina«. Čovjek naših geografskih i kozmičkih spoznaja i ove tehničke kulture teško će progutati te predožbe o zagrobnom životu, makar bio i solidniji vjernik. A onaj razdvojen i uznemiren sumnjama odbacit će ih s podsmjehom, a svoju će sumnju još više u sebi učvrstiti. Postoji opasnost da tu prevažnu istinu naprosto odbije kao bajku.

Psalam koji prirodno i plodno pada na srce svakom čovjeku svakako je poznati 51. Iz molitvene uporabe mogao bi svakako ispasti 21 redak: »Tada će biti mile žrtve pravedne, i tad će se prinositi teoci na žrtveniku tvojem.« Valjda razlog zato ne treba ni iznositi. U prijevodu ovog psalma

u časoslovu redak 6-b imamo jedno čudno »zamršenije«, koga inače nema u prijevodu Stvarnosti: »Pravedan da budeš prema svojim riječima i bez prijekora kada te sudili budu«. Taj stih je u Bibliji Stvarnosti preveden ovako: »Pravedan ćeš biti kad progovoriš, bez prijekora kada presудиš«. Koji je prijevod u stvari bliži izvorniku, ne mogu procijeniti. Ali ovaj iz Biblije Stvarnosti ima jasan smisao i u sebi i u kontekstu, dočim za onaj iz časoslova to ne možemo reći.

Psalam 59. mogao bi zbog osvetničke gorčine također izostati iz molitvene uporabe.

U psalmu 63, 6: »Duša će mi biti kao sala i mrsa sita« u siromašnoj i primitivnoj sredini ova poredba mogla bi imati svoje mjesto i opravdanje. Ona danas međutim potiče na nepotreban osmijeh.

U psalmu 68. opet sretamo religiozni primitivizam bez koga je ugodnije psaltirati: »Sva kraljevstva svijeta pjevajte Bogu, slavite Gospodina, koji se vozi po nebu, po nebu iskonskom!« Mislim da nije nitko ništa izgubio ako ovaj i takve stihove ne budemo molili. I sav je navedeni psalam od 12. retka pa do kraja mjestimično nerazumljiv, premalo podesan za molitvu.

Mesijanski psalmi su predmet posebnog respekta i ljubavi svakog imalo poučenog vjernika. Oni su na poseban način potvrda, osvježenje i radost naše vjere. Pa ipak bismo ovaj bogati psalam radije molili bez 32. redka: »Bit će to milije Gospodinu no bik žrtveni, milije nego junac s papcima i rozima«.

Egzegete nam kažu kad u 82. psalmu: »Bog ustaje u skupštini bogova, usred bogova sud održava«, da su ti »bogovi« u stvari zemaljski vladari. Ako je to tako, onda bi tako trebalo i prevesti. Jer pravi prijevod nije doslovno prenošenje riječi za riječ, nego podavanje onog smisla kakav se nalazi u izvorniku.

Psalam 88. opet je pun tmurnog pesimizma nad sudbinom mrtvih kao i psalmi 49. i 6: »Među mrtvima je moj ležaj, poput ubijenih što leže u grobu, kojih se više ne spominješ, od kojih si ustegao ruku«. »Zar na mrtvima činiš čudesa?« (Redci 6 i 11).

Opet jedna groteska u psalmu 92, 11: »Rog si mi podigao ko u bivola«. Ova alegorija ima svoj povjesni smisao i kontekst. Danas je u dobrom prijevodu treba izbjeći, jer umjesto da smisao i snagu pjesnikove emocije što jasnije izrazi i posreduje, ona je u stvari posve sakriva.

U uskim nacionalnim horizontima, kad su i bogovi bili nacionalizirani, riječi 96. psalma da je »Bog strašniji od svih bogova« starom su Izraelcu nešto, zapravo vrlo mnogo značile. Nama danas govore da se taj čovjek u stvari još uvijek probijao do monoteizma i da se njihov sadržaj kreće po rubu mitologije, zato nam je lakše taj psalam moliti bez njih nego s njima. To isto vrijedi i za psalam 97, 9-b, koji pjeva da je Jahve »visoko, visoko nad bozima svim«.

Obračun koji David najavljuje s grešnicima raznih boja, jer ih »mrzi«, jer će ih »pogubiti«, jer će ih »svaki dan istrebljivati i iskorijeniti iz Grada

Jahvina«, kako to najavljuje i programira psalam 101, ne može više biti inspiracija ni običnom vjerniku niti kršćanskom vladaru.

Drugi dio psalma 105. i 106. opjevavaju povijest Izraela u Egiptu i na putu u Obećanu zemlju. Možda ti stihovi u izvorniku imaju potrebne kvalitete poezije, pa možda i lirike, ali mi to danas teško dohvaćamo. Bolje bi bilo, čini se, te podatke donijeti iz knjige Izlaska, a iz ovih psalama kao molitvu ih ispustiti.

Što je nerazumljivo i treba mu nekakav poseban i iz daljega zahvaćen komentar, to ne bi trebalo dolaziti ni kao pjesnički ni kao molitveni obrazac, a to važi za dvostih 118. psalma, 27-b redak, kad govori: »Složite povorku s grančicama u ruci sve do rogova žrtvenika«.

Najduži psalam cijeloga psaltira jest 119 (118). Zakon koji je u Kristovo vrijeme krivim pristupom mnoge Izraelce bio oslijepio, jer su više gledali njegovo slovo nego Duh koji je trebalo slijediti, u ovom je psalmu posebno svečano opjevan. Njega je stari Izraelac sigurno oduševljeno recitirao i molio. Nama danas mnogo manje govori. Neke poredbe ne bi trebale ući u njegovu molitvu: »Radujem se besjedama tvojim kao onaj koji se domogao plijena« (r. 168). Psalmist je dijete svoga vremena i morala u kojem je sila bila prvotni izvor prava, zato se i on raduje plijenu. Dakako, da je to daleko ne samo od Evandjelja, nego i od političko pravnih normi svijeta u kome mi živimo.

Poredba: »Strelica u ruci ratnika — to su sinovi mladosti« te život u bratskoj zajednici (Ps 127, 4 i 133, 2) »kao na glavi ulje dragocjeno, što silazi na braću Aronovu i na skute njegovih haljina« djeluju suviše primitivno, pa bi ih trebalo zaobići.

U psalmu 135. i 136. opjevane su brojne borbe Izraela s okolnim poganskim narodima. Uništenje tih naroda pripisuje se Bogu: »Vječna je ljubav njegova jer pogubi kraljeve moćne...«

Pjesnik je to tako gledao i doživljavao iz jedne podalje retrospektive. Mi danas stavljamo kritičke primjedbe i na pjesnikovo mišljenje i na njegovo oduševljenje. Da li je Bog doista stao svojom voljom iza onih krvoločnih zahvata staroga Izraela? U najmanju ruku nešto se u nama buni dok pjevamo: »Vječna je ljubav njegova!«, jer Izrael poubija tolike ljude i narode. A da je Bog i zlo znao okrenuti na dobro i da to i danas čini, to je opet nešto drugo. U svakom slučaju u molitvenoj uporabi tu bi nešto trebalo pročistiti.

S istim rezervama možemo pristupiti i psalmu 149, 6—9. Ovi retci mogli bi se uzeti kao himan Esena koji su napeto očekivali konačni i odlučni sukob između Izraela, Božjega miljenika, i drugih naroda koji po njihovu mišljenju nisu pripadali Bogu. Ali i obračun s onima koji su se iznevjerili Zakonu i Mojsiju. »Nek im mačevi dvosjekli budu u rukama, da nad pucima izvrše odmazdu i kaznu nad narodima; da im kraljeve bace u lance, a odličnike u okove gvozdene«.

Zaključak

Budući da je ovaj »prijedlog« pomalo delikatan, a nekom sigurno i izazovan, još jednom želim naglasiti: nije ovdje riječ o nekom popravljaju ili mijenjanju tekstova Svetoga pisma, nego samo o *prikladnijoj uporabi za svakodnevnu molitvu*. Novi naraštaji, bilo to crkveni službenici ili vjernici neslužbenici, neće s istim poštovanjem izgovarati svaki stih psalama. I nama je starijim poneki smetao. Njima će još više. Napredak egzegeze pomoći će im da u tim tekstovima još jasnije mogu gledati uz riječ Božju i riječ ljudsku. A bila bi beskrajna šteta imalo se udaljavati od molitve psalama. U njima je silnim zamahom, dubinom i velikom ljudskom autentičnošću progovorio religiozni genij staroga Izraela. Taj genij, iako je u Duhu Svetome naslućivao novo i »posljednje vrijeme«, još nije jasno dovidio čovjeka u sferi otkupljenja, ali je izvrsno i prebogato poznavao čovjeka koji se neprestano bori i sa sobom i s Bogom, da se zlu odupre, da grijeh iskorijeni, da ga već počinjena oplache i okaje, da se Bogu nadivi u njegovim ljepotama i da mu se nazahvaljuje za bezbrojne darove, kako mu ih vjera prikazuje. A takva riječ, takav krik i uzdah jednako su nam i danas potrebni jer smo uz tolike darove otkupljenja i dalje još samo ljudi. Stoga nije cilj ovog prijedloga psalme omalovažavati ni otuđivati. Naprotiv, učiniti ih još bližim i dražim.

Iskustvo nas uči da postoje tri oblika molitve. Prvi bismo mogli nazvati kao neko duhovno nadničarenje: u određeno vrijeme izmoli se određena količina gotovih molitava, bez obzira što se kroz to vrijeme događa u duši. Drugi je oblik: prema raspoloženju odaberemo i neke molitve. Ovaj je oblik i slobodniji i više osoban. U trećem obliku svojim vlastitim riječima izražavamo svoja stanja Bogu. Ovo je molitva duhovno zrelijih osoba.

Ovdje treba primjetiti: nikad nije bilo, čak ni po samostanima, mnogo duhovno zrelih osoba koje bi bile sposobne za ovaj treći oblik molitve. A pitanje je, da li i te zrele mogu doći do takvih molitvenih oblika koje bi bili snažniji i bogatiji kontakt s Bogom od psalama. I najveći sveci u najodlučnijim trenucima svoga života posizali su za biblijskim molitvenim oblicima. Sveti Franjo Asiški na času smrti zamolio je braću da mu mole psalam 142. I Krist je na križu molio psalam 22, ili barem neke dijelove iz njega (Mt 27, 46).

Međutim, jedna stvar u rasporedu našeg časoslova nije najbolje pogodena: ne možemo jednostavno pronaći one psalme koji bi odgovarali našem duševnom i duhovnom stanju. Jedno, nema te oznake. Drugo, svaki dan nosi svoje psalme bez obzira da li oni odgovaraju našem duševnom stanju. Ovdje bi, čini se, trebalo reći još jednu stvar koja će mnoge šokirati: već danas nije mali broj svećenika i redovnika koji pomalo »preskaču« obvezu časoslova. Ako ne posve, a ono u pojedinim dijelovima.

Smijemo li i možemo li reći da se radi samo o mlakim i nesavjesnim svećenicima? Jučer, kad je svaka hora časoslova vezala pod smrtni grijeh (druga je stvar, koliko je zakonodavac tu bio mudar?) redovito je tako bilo.

Danas to već nije tako. Ili barem može biti i drugačije. Sigurno je jedan od razloga tom »preskakanju« i ono »nadničarenje«, koje nam se događa s ovakvim načinom molenja. Zato bi bilo jako poželjno: Uz predloženo priređenje psalama razvrstati ih prema duševnom stanju Psalmiste, da možemo u svako doba, ako nam treba, s njim i pjevati, i plakati, i strašiti se, i prositi, i zahvaljivati. Možda bi to trebalo imati na pameti prilikom priređivanja novih časoslova.

KRISTOVO USKRSNUĆE

Dan Uskrsnuća: povoljan početak!

Nek naše svjetlo svijetli o blagdanu.

Zagrlimo jedan drugoga. Nazovimo braćom i one koji nas mrze i, razumljivo po sebi, one koji su iz ljubavi radili i trpjeli.

U svemu se prepustimo Uskrsnuću!

Shvatimo značenje tajanstvenog blagdana i svrhu Kristove smrti!

Budimo svi poput Krista, jer nam je Krist svima postao sličan! Uzeo je ono što je manje, da daje ono što je bolje. Postade siromašnim, da se mi njegovim siromaštvom obogatimo. Uze lik sluga, da mi dobijemo slobodu. Siđe na zemlju, da mi budemo uzvišeni. Dopustio je da bude kušan, da mi pobijedimo. Pustio je da ga obeščaste, da nama iskaže počast. Umrije da izbavi. Uzađe na nebo da one, koji su grijehom bili oboreni na tlo, privuče sebi.

Sv. Grgur Nazijanski